

ויחלם והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה וכו' (כ"ח)

שמעתי בשם הקדוש מריון זצוק"ל דאמר דסלם ר"ת סעודה ליווי מלכה ואותו סעודה פועל שמגיע השמימה עכת"ד והדברים סתומים אף שבה להגדיל חשיבות אותו סעודה דוד מלכא משיחא, ונ"ל דלכאורה אף דרבו הפירושים על אותו סלם המצב ארצה וראשו מגיע לשמים צריך להבין דבאמת אותו הסלם אין לו לכאורה שום קשר עם הגילוי וההבטחה של הקב"ה באותו חלום נשגב ומה חשיבות של אותו הסלם לתוכן דבר ד' או לנדרו של יעקב אלא נראה דעיקר תוכן הסלם מה שנאמר והנה ד' ניצב עליו דיש לפרשו בשני אופנים א' עליו קאי על הסלם או עליו קאי על יעקב והאמת היא דשניהם צודקים כי ישנם שתי דרגות בהנהגה ישנו דרך של סלם דהיינו דעולה מדרגה אחר מדרגה עד שמגיע להכרה על הסולם כי הכל הוא ע"י הד' הנצב עליו אבל מדרגת יעקב אבינו דוחה לגמרי את הסלם כדאיתא מדרש דלא רצה יעקב לעלות על הסלם והיינו משום דיעקב מכיר בכל תנועה ותנועה שוהגה הד' ניצב עליו ואף בשינה אינו זו ממנו ולכן תקן תפלה ערבית דאף בחשכת הלילה רואה את ד' ניצב עליו ולכן הוי תפלת רשות דלא הכל זוכים לדרגא זאת להתפלל לנכח ד' בחשך.

ויתכן לומר דשני דרשות אלו ישנם בכל בן ישראל בחול ובשבת, דבחול עולה על הסלם עד שמגיע לידי הוהנה ד' ניצב עליו אבל בשבת באה נשמה יתירה ועומד כל היום במצב של והנה ד' ניצב עליו ואף מלאך רע בע"כ עונה אמן בשבת והנה במוצש"ק באבוד הנשמה יתירה וחוזר לימי החול תקנו חכמנו לומר ויתן לך אלקים ופירשו במדרש ויתן לך אלקותו דהיינו דאף בשמני הארץ יראה אלקותו ואולי זהו דברי הריוזינער דע"י סעודת מלוה מלכה ישאר אתו השפעת השבת ויעלה מעל הסולם להכיר והנה ד' ניצב עליו.

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חתנה. וכתב רש"י דלא היה צריך לכתוב רק וילך חתנה רק ללמדך שהיה יציאתו ניכר דיציאת צדיק עשה ורשם. עוד י"ל דבכל אדם היוצא ממקום למקום יש בזה אופנים או דעיקר תכליתו היא היציאה ממקום הראשון משום איזו סיבה וע"כ מוכרח הוא לילך למקום אחר אבל עיקר כוונתו ורצונו היא היציאה. או משום דצריך להיות במקום השני. וזהו עיקר תכלית כוונתו בהליכה. וכיעקב נתלכדו שתי הכוונות. דעיקר כוונתו בהליכתו לקיים מצות כיבוד אב ואם. דדבקה אמרה לו הנה עשו אחיך מתנתם לך להרגך ועתה כו' קום ברח לך אל לבן, דעיקר כוונתה היא שלא יהיה בבאר שבע מקום שעשו שם והעיקר בזה הוא היציאה. וליצחק לא אמרה כל זאת רק שלא יקח אשה מבנות כנען וצוה לו קום לך פדנה ארם וקח לך אשה מבנות לבן ותכלית ציוו היה ההליכה לחרן. ויעקב קיים דברי שניהם שהוא היציאה וגם ההליכה לחרן ושניהם היו אצלו לעיקר ותכלית. וזהו שאה"כ בפרשה שלמעלה וישמע יעקב אל אביו ואמו וילך פדנה ארם שנחכין לקיים דברי שניהם.

no 2
הא"ל
ת

(3) אנה ישלח תורה ס'ו

(א) שו"ע סעי' א', לעולם יסדר אדם שלתנו נמוצי שבת כדי ללות את השבת אפילו אינו צריך אלא לכזית ע"כ, והנה לדיקים ואנשי מעשה הזהירו מאוד בסעודה זו וכידוע מהרה"ק מרוזין זי"ע שרמו בפסוק סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, סלם ר"ת ס'עודת ל'יום מ'לכה, מוצב ארצה פ' שאין העולם נוהרין בזה אצל ראשו מגיע השמימה, וגם ידוע שם הרה"ק מלובלין זי"ע דלכן עשה המחבר בשו"ע או"ם סימן ס' סימן צפני ענמו, ונסתמן תי"ט לענין סעודת ר"ח סימן צפני ענמו, כדי שיהי הענין חשוב צעני העולם, ורמוזו הספה"ק ע"ו הפסוק צמלכים ויאמר עד מתי אחס פוסקים על שתי הסעיפים כלומר השתי סעיפים סימן ס' וסימן תי"ט, וכתב בעבודת הק' דצויות סעודה זו ינול מחיצוט הקצר, ונס' ארמות

והנה ה' נצב עליו ויאמר אני ד' א-לקי אברהם אביך וא-לקי יצחק הארץ אשר וכו' (כח:ג)

ברש"י אע"פ שלא מצינו במקרא שייחד הקב"ה שמו על הצדיקים בחייהם לכתוב א-לקי פלוני משום שנאמר (איוב טו) הן בקדושו לא יאמין כאך יחד שמו על יצחק לפי שכהו עיניו וכלוא בבית והרי הוא כמת ויצר הרע פסק ממנו עכ"ל והנה בסוף פרשתנו כשטען יעקב עם לבן נאמר (לא:מב) לולי א-לקי אבי א-לקי אברהם ופחד יצחק הי' לי וכו' ופרש"י שם לא רצה לומר א-לקי יצחק שאין הקב"ה מייחד שמו על הצדיקים בחייהם ואע"פ שאמר לו בצאתו מבאר שבע אני ה' א-לקי אברהם וא-לקי יצחק בשביל שכהו עיניו והרי הוא כמת, יעקב נתיירא לומר א-לקי ואמר פחד עכ"ל והוא תמוה דרש"י חילק בין אמירת הקב"ה בייחד שמו עליו אבל יעקב נתיירא ולא באר דלמה נתיירא לאחר שהקב"ה בעצמו יחד שמו עליו ואינו מוכן.

no 4
הא"ל
ת

וראיתי בספר חדש הנקרא

"מראש אמנה" שהביא שיחות ותורות מאת מרן הגאון ר' אלעזר מנחם שך זצוק"ל דהעיר על רש"י וכתב דזהו דברי הרמב"ם בהלכות תשובה הידועים בהא דסתירת ידיעה ובחירה והיינו דאע"פ שיש לו לאדם בחירה חפשית לעשות כרצונו בקיום התורה או ח"ו להרשיע להיפך דהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים והאדם מחויב לבחור בטוב ובחיים ולא במות ורע כמו שמפורש בכתוב מ"מ יש לו להקב"ה ידיעה קודמת בכל פרט ופרט של כל נברא ואע"פ שאין השכל סובל הסתירה הזאת מ"מ אמת וברור כי יש לשניהם אפשרות להתקיים יחד. וא"כ אף שאצל הקב"ה ברור ואמת כי יצחק חשוב צדיק ואינו סר כחוט השערה זהו רק מצד ידיעת הקב"ה אבל יעקב אבינו צריך להתנהג מבחינת בחירת האדם ומצד בחירת

זאדם א"א לייחד שם השם על הצדיקים בחייהם ואין לו ברירה אלא וומר ופחד יצחק עכת"ר ודפח"ח.

וראולי אפשר להוסיף דלכן ירא יעקב לומר א-לקי יצחק דכיון דמה שאכן הקב"ה יחד שמו עליו הוא משום שהוא כלוא בבית וכהו עיניו ויצה"ר פסק ממנו א"כ הוא חשוב כמת וא"כ אין בזה כבוד אב ולהיפך יש בזה בזיון כאילו הוא עבר ובטל מן העולם אע"פ שהוא עדיין קיים ואין זה מכחיש או סותר ח"ו מה שהקב"ה מעיד על יצחק אבל ליעקב בנו לכפול הדבר הוי כעין ביזוי והיפך כבוד אב שחש עלי' לאחר שנודעו שפגם בענין כבוד אב.

1 (יד) והיה זרעך כעפר הארץ, ופרצת. אחר שיהיה זרעך כעפר הארץ, בענין "וַתְּשִׂימֵי כְּאֶרֶץ גֹּדֶר וְכַחוּץ לְעֵבְרִים" 22 (ישעיהו נא, כג). וְזֶה שִׁיְהִי בְּתַכְלִית הַשְּׁפִלוּת, אִז תִּפְרֹץ אֶת כָּל גְּבוּלוֹת "הָאֶרֶץ" אֲשֶׁר אַתָּה שׁוֹכֵב עָלֶיהָ" מְלַל צד, "יָמָה וְקָדְמָה וְצִפְנָה וְנִגְבָּה", כְּמוֹ שֶׁהֵעִיד בְּאֶמְרוֹ "וְיִקְרָא כָּל בְּנֵי שֵׁת" 23 (במדבר כד, יז). כִּי אֲמַנָּם תִּשְׁוַעַת הָאֵל הַעֲתִידָה תִּהְיֶה אַחַר רַב שְׁפִלוּת יִשְׂרָאֵל הַהוּוֹה 24 הַיּוֹם בְּגִלוֹתָם, אֲשֶׁר כְּמוֹהוּ לֹא נִהְיָה 25, כְּמוֹ שֶׁאֶמְרוּ זְכָרוֹנָם לְבָרְכָה (סנהדרין צח, א): אִם רָאִיתָ דוֹר שֶׁצְרוֹת רַבּוֹת בָּאוֹת עָלָיו כְּנֶהְר, חִכָּה לוֹ 26, שֶׁנֶּאֱמַר "כִּי יָבֹא כְּנֶהְר צָר" וְסָמִיךְ לִיה "וְיָבֹא לְצִיּוֹן גּוֹאֲלָ" (ישעיהו נט, יט-כ).

7) ד"ר ית"ס

1 ופרצת ימה וקדמה צפונה ונגבה. מה שהזכיר הרוחות המקבילין זה כנגד זה, ולא הזכירן כסדרן, לפי שאמרו במדרש (עין מדרש תהלים מדב) אין התשועה באה לישראל כי אם בזמן שהם בתכלית השפלות, שנאמר (תהלים מדב) כי שחה לעפר נפשינו וגו', מה כתיב בתריה קומה עזרתה לנו. וטעם של דבר שכל זמן שאינן בתכלית השפלות אז אינן תולין בטחונם בה' וחושבים תחבולות להנצל מפח יקוש ע"י תחבולות אנושיות, וע"כ ריחק ה' את האדם ורבה העוובה, כי לא בטחו בתשועת

11 ה' אך כשיראו כי אזלת יד השתדלותם ואין עוזר וסומך, אז עיניהם נשואות אל ה' לקרוא אליו בעת הצר להם וה' שומע, ובאותו זמן התשועה באה דרך בריחה מן הקצה אל הקצה, דהיינו מן תכלית השפלות אל תכלית המעלה, ולפי שכפי הטבע לא יאומן כי יסופר שיעלו בשפל מצבם אל רום מעונה, ע"כ נאמר ליעקב במראה זו ג' מעלות בדרך לא זו אף זו, כי מתחילה אמר והיה זרעך כעפר הארץ באותו זמן שיהיה שחה לעפר נפשם באותו זמן ופרצת ר"ל יעלה הפורץ לפנייהם להעלותם אל גרם המעלה. וא"ת אף אם יעלו מן השפלות אל איזו מעלה מ"מ א"א שיברחו מן הקצה אל הקצה להיות במדריגה גדולה אלא בהכשלם יעזרו עזר מעט, כנבואת דניאל (יא.ג) ת"ל ימה וקדמה, כי שני רוחות אלו מקבילין והם הפכיים, כי במזרח לעולם זריחת השמש ובמערב לעולם שקיעתה, ואחר שבזמן שיהיה הערב שמשן של ישראל כמו שפרש"י על פסוק ולערב יחלק שלל (בראשית מט.כז) באותו זמן שקיעה יברחו לקצה שכנגדו להיות כסאם כשמש נגדו ית'. וא"ת שזה יהיה דוקא אם יהיו כרוח מערבי שאף אם השמש שוקעת שם, מ"מ יש לה גם זריחה באותו רוח קצת כך ישראל בזמן שיהיה להם זריחה מעט משם יעלו להיות כרוח מזרחי, כי גם שם אין השמש זורחת לעולם כמו בתקופת טבת, כך לא תתמיד שררתם. ת"ל צפונה ונגבה כי אף אם יהיו כרוח צפוני זה שבו צר ואור חשך בעריפיה, (ישעיה הל) ואין בו אורה כלל כך יהיו ישראל נעדרי האורה לגמרי משם יעלו אל הקצה האחרון שכנגדו להיות כרוח דרומי זה שנקרא כן על שם דר רום, כי לעולם השמש זורח הוא שם ודר ברומו כך תתמיד זריחת שמשן של ישראל לעולם, כמ"ש (שם ס.כ) לא יבא עוד שמשך, וידורו לעולם ברומו של עולם, וזה הבטחה על הגאולה

האחרונה.

2

With these words Lavan included a subtle insult to Yaakov. He said, "In our place we always insist that the older one marry before the younger one. We are not like you who took away the rights of the firstborn from your older brother Aisav." (*Bais Halevi*)

This is the way a Lavan speaks. He uses sarcasm to attack others.

- 6 If Lavan was sincerely concerned with censuring Yaakov, he should have spoken directly and to the point. A sarcastic remark just causes pain and is not the method of communication to use when you truly want to correct someone. Rarely does sarcasm motivate anyone to improve. Be aware of when you use sarcasm and eliminate it. When it is proper to correct someone, do it with tact and respect for the other person's feelings.

(9) ס"ח פ"ק

והנה העתדים העולים על הצאן וגו'. (ל"א י)

ויאמר אלי מלאך הא' בחלום יעקב וגו'. (ל"א יא)

כי ראיתי את כל אשר לבן עושה לך. (ל"א יב)

וכרש"י ממ"ר, אף על פי שהבדלים לבן כולם שלא יתעברו הצאן דוגמתן, היו המלאכים מביאים אותן מעדר המסור ביד לבן לעדר שביד יעקב.

ידוע לכל, כי מי שעושה את חברו הוא לא רק רשע, אלא גם שומה, שהשפעתו לא תתרבה ממה שנגזר לו בר"ה, ותחת שנמל את שאינו שלו, ימלו ממנו לבסוף את אשר הי' מיועד עבורו, וסוף דבר יהי' שממון הבא בעושה ובגזל יכלה גם את יתר הפלטה מהשפעה הכשרה שיש לו מכבר, כמאמרם ז"ל (סוכה ד' כ"ט) מפני ד' דברים נכסי בע"ב יורדים לממון, וקחשיב א' מהם מפני שפורקין עול מעל עצמם ונותנים על חבריהם, וכן הוא במס' ד"א זוטא פ"ג, אם נמלת את שאינו שלך, את שלך ימלו ממך, ואיננו רק כמחליף השפעה כשרה באסורה, שעתיד ליתן דין וחשבון על כל פרוטה ופרוטה, כמאמרם ז"ל ב"ק קי"ט כל הגזול את חברו שוה פרוטה כאלו גזול נשמתו ממנו, וגם הוא מסריח להקב"ה להשיב גזלה לבעליו.

וכל זה מרומז כאן בתורחנו הק', שלכאורה קשה איך הביאו המלאכים מעדר לבן לעדר יעקב, ונמלו את ההשפעה של בני לבן ומסרו ליד יעקב? ולזה מסיים הכתוב, כי ראיתי את כל אשר לבן עושה לך, שהחליף את משכורתך עשרת מונים ונמל השפעתך, לכך אני מחוירח אליך.

למה הדבר דומה, לאיש שחלק מנות לכל אחד מבניו, שהיו מסובין על שולחנו, והספ אחד מיד חברו. הלך הבן הנגזל אצל אביו ויאמר לו, אבי, בקשתי מאחי שיחזור לי את חלקי ולא רצה, ואני יודע שאין רצונך שנכה איש את אחיו, אף לא נריב יחד, ע"כ בבקשה ממך תן לי מנה אחרת. כשמוע אביו את דברי בנו נשק לו על ראשו ונתן לו מנה אחרת גדולה, ויאמר לו, מצאת בני חן בעיני עבדך מדתך הטובה. אחיך השומה ירחיק את חלקך, והי' למעודה אחרת אתן לך כפלים ולו לא אתן כלל. כן הדבר ממש בענין זה. הקב"ה שהוא מהלק מזון לכל בראויו, כדכתיב ונתן לחם לכל בשר, הוא אביהן של ישראל והם בניו, כדכתיב בנים אתם וגו'. ורוצה בשלומם ואיננו רוצה במחלקותם, וכמו דאיתא בתנא דבי אליהו פכ"ח, אמר להם הקב"ה לישראל, בני אהובי, בלום חסרתי דבר שאבקש מכם? ומה אני מבקש מכם, אלא שתהיו אוהבים זה את זה ומכבדין זה לזה וכו'. ולא ימצא בכם עברה וגזל וכו' ע"כ. לכן כשאחד נוגע בעסק חבירו ובקש מאתו שימנע מזה ולא רצה, ובא לפני השי"ת ומתחנן לפניו שיתן לו מנה אחרת ולא יצטרך לריב את חברו, בודאי ימצא חן בעיני השי"ת עבור מדתו הקדושה, כמאמרם ז"ל חולין פ"ט א' על הכתוב, תולה ארץ על בלימה, אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שכולם את עצמו בשעת מריבה, ועבור במחוננו בד' יתן לו מנה כפלים. ולמדנו בא, שאין אחד נוגע במה שמוכן לחברו.

21

36

למדים אנו מכאן, שבענייני רוחניות וכבוד שמים יש צורך לאחוז דוקא במידת העקשנות, שהרי רחל אמנו ראתה שהקב"ה אינו רוצה לתת לה בנים, ובודאי שישנה סיבה טובה לכך שרק ה' יודע אותה, והיתה יכולה להצדיק עליה את הדין ולעזוב את הענין.

לפיכך
10
11
12
13
14
15
16
17
18

אבל היא לא עשתה כן, כי לא היה מדובר כאן בריהוט חדש לבית או בגד יפה שמחירו למעלה מהישגיד, שעל כל אלה אין צריך להתעקש, אלא מדובר היה בנטילת חלק בבנין עם קודש, ולכן נאבקה בכל כוחותיה להשגת מאווייה, ולא ויתרה בשום אופן, וכיון שהתעקשה והתאמצה מאוד - בסופו של דבר הצליחה!

והוא יסוד גדול בהשגת מעלות רוחניות, שכשרואה האדם עיכובים רבים מן השמים העומדים נגדו בדרכו להשגת לימוד התורה או שאר ענייני עבודת הקודש, il עליו להתעקש ולעמוד נגדם בכל הכח, כי סוף דבר ודאי שיצליח.

וכן מספרים חז"ל על אברהם אבינו, שבדרכו לעקידה בא השטן כנגדו, פעם בדמות נהר גדול ופעם כהר גדול, ושאר מיני עיכובים שונים ומשונים. וכל זה ללמדנו, שבדרך המובילה לתורה ועבודה, לקדושה וטהרה, עומדים נהרות גועשים, והררי א"ל, אריות ונמרים, ועוד ועוד, ובלי עקשנות ומסירות נפש עצומה אי אפשר להגיע לסוף הדרך. 16

ומספרים, שבאחת המלחמות בדורות שעברו, הגיע מידע אל שר גדול במדינה, שהאויבים הרסו את המבצר האחרון, ומיד נפל עליו עצב וזעף רוח. באותו רגע נכנס אליו אחד ממשרתיו ושאלו על מה פניו נפולות, וענהו שקיבל כעת מידע נורא מחזית המלחמה. א"ל המשרת: "אני ברגע זה קיבלתי מידע גרוע יותר", וישאלו השר: "מה שמעת"? ענהו: "שהשר הגדול איבד את מצב רוחו וגבורת לבו, ונכנס למצב של מרירות ויאוש, שזה אסון חמור הרבה יותר..."

וכך אמרה רחל: "נפתולי", מלשון סיבובים ופיתולים, וכמו דכתיב (ישעיה מא, יא) "אל תיראי תולעת יעקב", שישאל דומים לתולעת, ופירשו חז"ל (ילק"ש ישעיה רמז ת:ט) מה תולעת כוחה בפיה, כך ישראל כוחם בפיהם - בתפילה לפני הקב"ה.

ולענייננו: תולעת, אף פעם אינה נתפסת ליאוש. כשהיא מתקדמת בדרכה ומגיעה לקיר סתום - עושה סיבוב ופיתול ומגיעה מצד שני. וכך עשתה רחל, התפללה לה, ואח"כ באה ליעקב שיתפלל בעדה, כדכתיב: "הבה לי בנים", ואח"כ הכניסה שפחתה לעמוד במקומה, פיתולים ועצות שונות, רק לא להתייאש ולהרים

וכן עינינו ראו את אלו שהתחילו ללמוד תורה, ובתחילה היתה קשה להם כל מילה בגמרא, ומהם ראינו - שאם מתעקשים ומתפתלים בעצות שונות, פעם בתפילה, פעם להתאמץ יותר, פעם לשאול אחרים, פעם לקבל ברכת צדיק, ובעיקר להמשיך ולא להתייאש - ודאי וודאי שסוף ההצלחה לבוא.

לפיכך

בכל פעם שהיו מביאים אל מרן הגרא"מ שך זצ"ל ילד, בכדי שיברכנו בהצלחה בתורה וביר"ש - הוא היה אומר לילד רק משפט אחד: "אם תרצה ללמוד - תהיה גדול בתורה!" ... (משלחנו של רבינו עמ' קנ"ה).

לכשנתבונן, נמצא כי במילים קצרות אלו טמון יסוד ההצלחה בלימוד, וכפי שהעידו רבים כי אותה אמירה היא אשר נטעה בקרבם את היחס הנכון לתורה. שכן סוד ההצלחה אינו טמון ב"ברכה", הוא אינו תלוי בכל סיבה חיצונית או סביבתית אחרת, לא בכשרונות מבריקים - ולא ב"יחוס" וכדו', אלא אך רק במידת הרצון, השאיפה והתשוקה הפנימית!! "אם תרצה - תצליח", זה יסוד היסודות!!

4